

Moj kamp

Ištvan, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, The Academy of Arts Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:134:747198>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU
ODSJEK ZA LIKOVNU UMJETNOST
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

Martina Ištvan

MOJ KAMP

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

red.prof.art. Božica Dea Matasić

Osijek, 2017.

SADRŽAJ:

1. Uvod.....	1
2. Šator kao motiv u suvremenoj umjetnosti.....	2
3. Šator u povijesnom kontekstu.....	3
3.1. Sveti šator.....	3
3.2. Starozavjetno značenje šatora.....	4
3.3. Šator sastanka.....	4
4. Prostorna instalacija 'Moj kamp'.....	6
4.1. Tehnika i materijali izvedbe.....	6
4.2. Fotomontaže.....	7
5. Rad 'Moj kamp' u kontekstu recentnih umjetničkih istraživanja.....	8
6. Zaključak.....	9
7. Literatura.....	10
8. Sažetak.....	11
9. Prilozi.....	12

1. UVOD

Prošireno polje kiparstva koje obuhvaća elemente arhitekture, instalacija te tretiranja prostora kao koncentričnog širenja osobnosti i fizičke materičnosti pojedinaca bilo je u središtu mojih interesa tijekom preddiplomskog studija. Fragmentaciju, umnožavanje i direktan odnos sa tjelesnom percepcijom i percepcijom tijela povezala sam sa osobnim intimnim iskustvima koja su obilježila to razdoblje.

Za završni rad odabrala sam kiparsku instalaciju kao medij izražavanja i fotomontažu kao dodatni sadržaj. Instalacija se sastoji od tri objekta koji svojom formom asociraju na šatore, a napravljeni su od jelovih letvica, tkanine i patentnih zatvarača. Izrađeni su u prirodnoj veličini, po mojim mjerama na način da upravo ja mogu stajati, ležati, ili sjediti u svakom pojedinom 'šatoru'. Dimenzije objekata su različite, kao i njihova forma. U osnovnoj ideji postava instalacije predviđeno je da pri svakom novom izlaganju u različitim prostorima interijera i eksterijera kompozicijski razmještaj bude drugačiji u odnosima sadržanih elemenata. Sami objekti su montažni, kao i svi njihovi dijelovi te su samim time podložni višestrukim promjenama.

Izbor naslova *Moj kamp* aludira na aspekt osobnog u djelu, radi se o intimizaciji objekta i vlastitom odnosu prema privatnom prostoru. Iako su objekti svojim rasporedom i formom otvorenog tipa onosno prohodni, oni i dalje ostavljaju dojam zatvorenog i privatnog prostora. Rad prikazuje fragilni svijet koji je definiran samo konstrukcijama od tankih letvica te je mjestimično prekriven tkaninom. Objekti-šatori predstavljaju personaliziran prostor, prostor intime koji je otvoren promatraču. Gledajući šatore u kompoziciji, u njihovom međusobnom odnosu i načinu na koji tvore skupinu, odlučila sam rad nazvati *Moj kamp*.

Ključne riječi: arhitektura, instalacija, objekt, prostor, šator
architecture, installation, object, space, tent

2. ŠATOR KAO MOTIV U SUVREMENOJ UMJETNOSTI

Motiv šatora kao metafore granice intimnog i javnog iznimno je čest u djelima suvremenih vizualnih umjetnika, a osobito umjetnica. Primjeri su brojni, a od značajnijih za moja promišljanja mogu izvojiti slijedeće; Emily Jacir: *Memorial to 418 Palestinian Villages Which Were Destroyed, Depopulated and Occupied by Israel in 1948*, (2001.) Robert Burnier: *Every home is a temporary home*, (2015.) Andrea Hasler: *Embrace the base*, (2014.), Tracy Emin, *Everyone I have ever slept with 1963.-1995*, (1995.) Nil Yalter: *Nomad's Tent* (1973.) i Anu Sladetić: *Invisible tent* (2016.)

Andrea Hasler se u radu *Embrace the base* bavila temom šatora koji predstavlja ženski kamp mira u kojem humanizira njegove sastavne elemente, odnosno sam materijal od kojeg gradi svoj rad tretira kao ljudsku kožu i meso. Kao polaznu točku u tom djelu uzela je povijesni događaj iz 1982. godine kada je osnovan trajni ženski mirovni kamp u vojnoj zračnoj bazi SAD-a u Greenham Commonu u Engleskoj u znak protesta protiv smještaja američkih nuklearnih raketa na britanskom tlu. Protest je bio iskaz straha žena za svoju djecu zbog nuklearnih opasnosti koje su bile u tijeku. Kamp je trajao skoro dvadeset godina i prestao je djelovati 2000. godine. Umjetnica je uzela motiv šatora kao metaforu koja predstavlja kontejner emocija. Šator u obliku velikog iglua prezentira mjesto gdje se strah manifestira.¹ (Prilog br.6)

Rad se referira i na djelo britanske suvremene umjetnice Tracy Emin pod nazivom *Everyone I have ever slept with 1963.-1995*. Glavni objekt ove instalacije je također šator, u ovom slučaju industrijski proizveden za razliku od Andree Hasler koja je svoj šator sama napravila od poliestera. Instalacija je intimnog karaktera kao i cijeli opus Tracy Emin. Šator dizajniran za dvoje u ovom radu predstavlja mjesto svih odnosa autorice. Imena ljudi koja su prošivena unutar šatora uključuje članove obitelji, prijatelje, partnere, ljubavnike i dva fetusa. 2004. je izbio veliki požar u skladištu Momart-a gdje se čuvaju umjetnička djela i rad je uništen skupa sa drugim radovima. (Prilog br.7)

Umjetnica koja također propituje žensku ulogu gradeći nomadski šator je turska umjetnica Nil Yalter koja temelj ideje nalazi u kulturološkim okvirima centralne Azije. Šator predstavlja studiju privatnog, javnog i ženskog prostora. *Nomad's Tent* predstavlja početak autoričinog interesa za individualno iskustvo, posebno ženskog u korelaciji sa migrantima i općenito ljudima koji žive na margini društva. Instalacija *Nomad's Tent* ima povijesno značenje, a ishodište ideje je u lokalnoj tradiciji i ritualima iz pra-islamskog doba. Ideja se začela tijekom njezinog posjeta Niğdu gdje je nomadski narod sa šamanskim uvjerenjima iz centralne Azije imigrirao tijekom 10. stoljeća. Šator ima metalnu konstrukciju koja je prekrivena sa filcom na koju su postavljeni detalji sa perjem i kožom. Na vrhu šatora je kružni otvor koji otvara prostor svjetlu, a unutar šatora je tepih i ručno tkani detalji koji su inače radile žene u zajednici. Šivanje i tkanje tih elemenata predstavlja žensku ljepotu i plodnost. Umjetnica se kroz feminizam i propitivanje odnosa i uloga preplela sa problematikom imigracije i izbjeglica te općenito života na rubu. (Prilog br.8)

Kod te teme imigracije i izbjeglica spomenula bi i rad hrvatske umjetnice Ane Sladetić *Invisible tent* koji je ove godine bio izložen na Slavanskom biennalu u Osijeku, a u kojem se također bavi temom izbjeglica. Instalacija je napravljena u formi šatora iznad kojih stoje poredane infuzije koje lagano propuštaju vodu koja kaplje po šatorskim krilima. "Kapljice boje otkrivaju prizore šatora koji su snimljeni na relaciji Tovarnik/Opatovac zahvaljujući hidromatskoj podlozi koja nevidljivu površinu pretvara u okom vidljivu ...tehnika je

---

¹ <http://www.andreahasler.com>

omogućila metaforičko poigravanje s vidljivim i istovremeno nevidljivim događajima na granici.“² (Prilog br.9)

3. ŠATOR U POVIJESNOM KONTEKSTU

Šator (tur. iz perz.), rasklopiv i prenosiv zaklon od tkanine, pusta, hasure ili kože, podignut na kostur od drva, kovine ili kosti; nomadskim narodima služi kao nastamba (→ jurta 1.; wigwam), dok se u civiliziranih upotrebljava za vojna i turistička logorovanja, cirkuske priredbe, kao prodavaonica na sajmovima i sl.³

Šator predstavlja nastambu koji se od davnina koristi kao mjesto stanovanja, naročito nomadskim narodima i pustinjacima, te se i dan danas koristi u te svrhe. Avanturisti ga koriste za logorovanje, ima i svoje zabavne svrhe, ali i posebno značenje u svjetskim religijama, naročito u judaizmu i kršćanstvu.

Dvije priče o *Svetom šatoru* i *Šatoru sastanka* preuzete iz staroga zavjeta navesti ću iz razloga da prikazem sasvim drugačiji doživljaj na prvi pogled običnog i čisto praktičnog objekta koji je u ovom slučaju krajnje mistificiran i uzdignut na sasvim drugu razinu poimanja.

3.1. SVETI ŠATOR

„Dok je Mojsije bio na gori Sinaju, Jahve mu je rekao da napravi jedan šator — sveti šator — u kojem će ga Izraelci moći slaviti. Trebalo ga je napraviti tako da ga narod svuda može nositi sa sobom. Jahve je rekao Mojsiju: “Kaži narodu neka svatko da koliko može za izgradnju svetog šatora.” I tako su Izraelci donosili zlato, srebro, bakar, drago kamenje i nakit. Neki su davali vunu, lan, životinjske kože i mnoge druge stvari. Puno muškaraca i žena koji su znali vješto raditi rukama pomagali su u izgradnji svetog šatora. Izraelci su gradili sveti šator točno po Jahvinim uputstvima. Jahve je Arona (Mojsijev brat) i njegove sinove izabrao da služe kao svećenici u svetom šatoru. Oni su se trebali brinuti za šator i u njemu prinositi žrtve Jahvi. Samo je Aron smio ući u Svetinju nad svetinjama zato što je on bio veliki svećenik. Jednom godišnje ušao bi onamo kako bi donio pred Boga žrtvu za svoje grijeh, grijeh svoje obitelji i cijelog izraelskog naroda. Izraelci su dovršili šator točno godinu dana nakon što su izašli iz Egipta. Sada su konačno imali posebno mjesto na kojem su mogli slaviti Boga. Bog je pokazao da je zadovoljan svetim šatorom te je učinio da se iznad njega pojavi oblak. Dok je god taj oblak bio iznad šatora, Izraelci nisu trebali nikamo ići. No čim se oblak podignuo, znali su da trebaju nastaviti s putovanjem. Tada bi rastavili sveti šator i išli kuda ih je oblak vodio.“ (<http://www.novizivot.net/>)

---

² <https://vizkultura.hr/granice-vidljivosti-slavonskog-biennala/>

³ <http://www.hrleksikon.info/definicija/sator.html>

3.2. ŠATOR SASTANKA

Prema židovskoj predaji prvo Svetište Božje u Izraelu zvalo se *Šator sastanka* i *Dom pomirenja*. Bog je stolovao na Sionu. U Svetinji nad svetinjama se nalazio Kovčeg saveza gdje su se svi Izraelci sastajali. U Kovčegu su stajale ploče Svjedočanstva, *Deset Riječi*, te su Riječi Božje, napisane prstom Božjim, sređivale odnose s Bogom i međusobne ljudske odnose.⁴

Veliki dio knjige izlaska posvećen je izgradnji šatora u divljini. Svi bogovi drevnoga svijeta imali su svoje hramove pa su tako i izraelci htjeli napraviti svome bogu hram, no jedina razlika je u tome što izraelci nisu smjeli ni na koji način prikazivati boga pa su umjesto kipa stavili kovčeg saveza. U početku je bog odbijao gradnju hrama no nakon nekog vremena je pristao i kaže: „Uobičajno je da se otac brine za sina, da ga umiva, hrani i nosi a da se sin kad odraste pobrine za očeve potrebe, stan, stol i svijećnjak. Dok ste bili mladi brinio sam se za vas, davao vam kruh za hranu i vodu za piće i nosio vas na krilima orla. Sada kada ste odrasliji, vi treba da meni osigurate stan, stol i svijećnjak.“ (Midraš hagada, Izlazak 27,1) Bog je zatim prema judeo-kršćanskoj predaji svom narodu dao plan za izgradnju šatora.

3.3. STAROZAVJETNO ZNAČENJE ŠATORA

„Riječ „nastaniti“ znači „utaboriti ili postaviti šator“. Prema Starom zavjetu Bog je postao čovjek i utaborio se među nama. Podigao je svoj šator među ljudima. Starozavjetni Šator je mjesto gdje je Božja prisutnost boravila među ljudima. Prebivalište je omogućilo pristup Bogu pod Božjim uvjetima. Prebivalište je bilo mjesto žrtvovanja, mjesto očišćenja, mjesto svjetla, mjesto života, mjesto posredovanja i mjesto milosti.“⁵

Ivan 1,14- „Predstavlja Isusa kao Šator, mjesto gdje se sveti Bog i grešan čovjek mogu susresti i imati osoban odnos koji se temelji isključivo na poticaju i milosti Božjoj. Starozavjetni Šator je bio nagovještaj dolaska Sina Božjega kao čovjeka koji će objaviti Oca, otkupiti grešnike, te vladati u pravednosti.“ (<http://www.novizivot.net/>)

Kroz navedene primjere sam htjela naglasiti kako šator ne predstavlja samo nastambu, obnašajući službu nužnog, ili zabavnog već također predstavlja sveto mjesto, mjesto meditacije u kojem se stvara osoban odnos sa transcendentnim, odnosno iskustvom koje nadilazi stvarnost te prelazi prostorno-vremenske granice. U širem smislu transcendentno predstavlja natprirodno, neopisivo, nadiskustveni doživljaj koji ima ulogu u pronalaženju istine koju čovjek traži u sebi. Pojam prostora odnosno zatvorenog mjesta kao što je šator smatram s jedne strane mjestom mira i meditacije, dok mi u slučaju mog rada taj prostor to omogućava više kao promatrani objekt nego kao mjesto obitavanja. Sam proces izgradnje vlastitog prostora, makar samo ograđenog već sam za sebe stvara osjećaj odvajanja od društva i okoline. Pri tom je za mene naglasak na proces rada, a ne samom završnom produktu. Stvar je u potrebi da čovjek gradi vlastite prostore unutar postojećeg prostora, da bi sebi priuštio ne samo taj izrađeni objekt-prostor, već da bi našao satisfakciju u procesu oslobađanja od tuđeg gradnjom vlastitog. Radi se o procesu odvajanja odnosno stvaranja osobnog prostora i

⁴ Goldstein, D.(1980.), Židovska mitologija, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1988.,str.100-102

⁵ <http://www.novizivot.net/2015/10/01/sto-predstavlja-sator-sastanka-u-kojem-su-se-izraelci-susretali-s-bogom/>

njegovom izlaganju postojećem vremenu. Ne radi se o potrebi stvaranja vječnog nego prepoznavanja vječnog u trenutačnom.

4. PROSTORNA INSTALACIJA MOJ KAMP

„Situacija je statični odnos objekata ili živih bića u prostoru, ona se može ostvariti kroz instalaciju, ambijent i performans. Situacije-performansi nastaju kada umjetnik ispituje spore monotone radnje, stanje mirovanja ili demonstrira sposobnosti kontemplativnog usredotočenja.“ (Šuvaković, 2005:571)

Terry Fox je u svom performansu *Lebdenje* 1970. realizirao situaciju, ležeći šest sati na zemlji u praznoj prostoriji bez publike, pokušavajući se mentalno usredotočiti na lebdenje.⁶ Umjetnička se instalacija u širem smislu definira kao prostorni raspored objekata i konstrukcija, tip umjetničkog rada unutar kojeg gledatelj može fizički pristupiti. Tvori prostorno ovisan odnos barem dvaju objekata s mogućnosti različitog rasporeda te stvara aktivnu komunikaciju s publikom. Ne radi se o prostornom razmještanju različitih umjetničkih djela nego o cjelini koju tvore. Ona može biti prostorni postav slika, projekcija na filmskim ekranima, skulptura, video monitora, ready made-a, fotografija, ili multimedijalni postav. Instalacije mogu biti postavi u zatvorenom prostoru galerije, otvorenom prostoru muzejskog ili gradskog parka, u urbanim i prirodnim prostorima. Umjetnička instalacija postoji od kraja 1950-ih, a popularnija postaje 1980-ih.⁷ Instalacija dopušta gledatelju mogućnost da uđe u umjetničko djelo, da se smjesti unutar njega. U usporedbi s tradicionalnim medijima visoke umjetnosti, instalacija stvara u potpunosti drugačiji odnos između umjetničkog djela i gledatelja.⁸ Umjetnička instalacija često okupira cijelu sobu ili galerijski prostor tako da promatrača u potpunosti uvede u umjetničko djelo. Neke instalacije su dizajnirane jednostavno da ih promatrač samo obilazi i kontemplira dok su neke instalacije toliko krhke da ih se može promatrati samo iz kuta prostorije.

Za razliku od tradicionalnog kiparstva instalacija pruža kompletno iskustvo, iskustvo sjedinjenja sa djelom gdje umjetnički radovi nisu odvojeni i ne stoje izolirano od promatrača. Instalacija može biti permanentna ili trenutačna. Umjetnička instalacija se često veže uz termin site-specific art koji predstavlja umjetničko djelo koje je napravljeno za specifičnu lokaciju. Permanentne instalacije su stalni postavi koji su dio urbanog ambijenta, prirodnog pejzaža ili izuzetnog interijera javnih institucija, muzejske ili privatne zbirke. Rad Louis Borgeois *Ćelije (Bolje ti je da odrasteš)* je primjer permanentne ambijentalne instalacije koja se bavi problematikom djetetove ovisnosti o majci i zapravo predstavlja autoričin autoportret.⁹ Umjetnička instalacija stvara visoki nivo intimnosti između svog postava i promatrača. Takva djela se povezuju sa promatračem time što u njemu stvaraju određene emocije i raspoloženja, ili ga fizički uvlače u sebe i angažiraju na različite načine. Land art, Intervention art i Public art su pokreti koji su odvojeni ali vrlo srodni sa umjetničkom instalacijom pa se zato često i

---

⁶ Šuvaković, M.(2005.), Pojmovnik suvremene umjetnosti, Horetzky, Zagreb, 2005.

⁷ Šuvaković, M.(2005.), Pojmovnik suvremene umjetnosti, Horetzky, Zagreb, 2005.

⁸ mmsu.hr/lgs.axd?t=16&id=2303

⁹ Arnason, H.H.(2004.),Povijest moderne umjetnosti, Stanek, Varaždin, 2009.

prepliću. Umjetnici su u ovom žanru prepoznali potencijal da transformira umjetnički svijet na način da iznenadi publiku i uključi je u rad na nove načine.¹⁰ Suvremeni kineski umjetnik Cai Guo-Qiang u čijem radu dominiraju instalacije i vatrometi koji su kineski izum i sa tim medijem ističe svoj kulturni identitet. Stvara radove i događaje koji u djeliću sekunde istodobno prikazuju stvaranje i razaranje.¹¹

Instalacija *Moj kamp* nije osmišljena na način da okupira cijelu prostoriju već stvara prostor u kojem promatrač može prolaziti kroz objekte i smjestiti se unutar njih. Rad nije napravljen za specifičnu lokaciju i može biti postavljen bilo gdje. Objekti-šatori stvaraju iluziju izoliranog mjesta u kojem je teško pronaći mir te poziva promatrača da postane sudionik te iskusi osjećaj kojem sam ja težila stvarajući taj rad. *Moj kamp* zauzima samo dio prostora u kojem se nalazi, predstavlja svojevrsan meditativni kutak. Zbog tanke drvene konstrukcije rad je fragilan te 'zahtjeva' od promatrača da se prema njemu odnosi pažljivo i nježno. Promatrač može dobiti iskustvo sjedinjenja sa radom i postati sudionikom ukoliko to želi. „Kada se pokaže da ništa u tom komunikacijskom procesu ne ide, da na večerima svečanoga otvorenja oko instalacije vlada uobičajen žamor, da idućih dana nitko ili gotovo nitko ne želi dragovoljno ući u okruženje ili instalaciju, okrutno se pokazuje da je taj identitet bez komunikacije uistinu stvar procedure, bez ičega reflektivnoga - samo goli izraz proceduralnog identiteta koji ne uspjeva u komunikaciji, ali bi to želio, ili misli da bi bilo prikladno da to želi.“ (Michauld, 2003:158)

Budući da su šatori krhki i pružaju tek prividni osjećaj izolacije, te su otvoreni pogledu drugih, vjerujem da mnogi sudionici iskustvo provedeno u šatoru ne bi doživjeli kao ugodno.

4.1. TEHNIKA I MATERIJALI IZVEDBE

Kada sam započinjala rad na instalaciji prvotna ideja za materijal gradnje su bile metalne šipke sa montažnim sistemom. To je izgledalo kao logičan izbor s obzirom na njihovu izdržljivost i čvrstoću te su u slučaju transporta rada svakako bolji izbor. Zbog njihove hladnoće i krutosti šipke ne bi odgovarale karakteru rada koji je zamišljen, tako da sam za materijal izabrala jelove letvice - najviše zbog njihovog nježnog karaktera i topline koju izgled i boja drveta daju. One govore o krhkosti osobnog prostora, nježne su i lako lomljive i sa tom osobnošću potcrtavaju karakter cjeloukupne instalacije. Izborom malog promjera letvica izbjegao se masivan i monumentaln dojam, tako da one tvore samo tanki okvir i na takav način stvaraju formu. Letvice su rezane i brušene te potom spajane šarafima tako da su montažnog karaktera. Tkanine i patentni zatvarači su također montažni i apliciraju se pomoću čička. Čičak na okvirima svojom crninom ističe pojedine stranice šatora. Patentni zatvarači koji su mjestimično postavljeni također sudjeluju u likovnoj igri instalacije. Tkanine su izrađene od materijala za podstavu, razvučene po šatorima, poluprozirne tako da time također pridonose nježnom karakteru postava. Na svakom je šatoru tkanina druge boje koja simbolički predstavlja duhovno ozračje svakog pojedinog prostora, tako da svaka boja odgovara obliku svog šatora.

---

¹⁰ <http://www.theartstory.org/movement-installation-art.htm>

¹¹ Jansonova povijest umjetnosti, zapadna tradicija, Josip Stanek, Varaždin, 2008.

4.2. FOTOMONTAŽE

Fotomontaža je vizualno fotografsko umjetničko djelo nastalo kolažno-montažnom obradom fotografskih snimaka. Ideja fotomontaže nastala je istovremeno kada i fotografije. Kao posebna umjetnička disciplina i grana fotografske umjetnosti, fotomontaža nastaje prije Drugog svjetskog rata (futurizam, dada, konstruktivizam i nadrealizam).

Fotomontažom se označuje više različitih postupaka kolažno-montažne obrade fotografskog snimka: (1) višestruko eksponirani negativ, tj. na jednu ploču ili jedan negativ snimi se više snimaka, tako da nastaje preklapanje slika (2) kombiniranje fotograma, višestrukog eksponiranja i drugih optičkih (3) rezanje fotografija i drugog vizualnog materijala (crtež, tekst, novinski isječci), njihovo kolažiranje i montiranje u novu likovnu cjelinu (4) slikanje razvijanjem i fiksiranjem po fotografskom papiru (5) primjena tehnika montaže razvijenih u grafičkom dizajnu, filmu i televiziji radi uspostavljanja odnosa fotografije i teksta (6) kompjutorska (digitalna) obrada fotografske slike.¹²

Minimalizam cijele instalacije *Moj kamp*, ostavio mi je prostor za intervencije kroz dodatne sadržaje, primjerice fotografije, fotomontaže i stop animaciju. Realizirala sam fotomontaže koje su bile izlagane u sklopu instalacije, ali mogu funkcionirati i kao zasebna cjelina.

Krenula sam od ideje da se u svakom prostoru gdje se rad izlaže ujedno i fotografira, tj. dokumentira, a same fotomontaže rade se za svaki novi prostor izlaganja. Podrazumijeva se da će karakter svake fotomontaže biti drugačiji te će on biti stavljen u drugi kontekst ovisno o situaciji i prostoru. Rad je u svakom slučaju iznimno podložan promjeni, ideji i kontekstu. Za sada sam ga pisanim putem obrazložila na više načina, no ta se ideja može mijenjati konstantno tako da ga promatrač i ja možemo interpretirati na način na koji želimo. Budući da je do sada rad *Moj kamp* predstavljen na samo jednoj izložbi, u prilogu će biti samo jedna fotomontaža. Fotomontaža br.1.(Prilog br.5) je digitalno obrađena slika koju sam napravila na temelju par fotografija, dokumentirajući sebe kako zauzimam određene položaje unutar šatora. Snimljene fotografije sam obradila, izrezala i sklopila u jednu cjelinu. Fotomontaža br.1. je dokumentirana direktno u prostoru SC-a u Osijeku na izložbi *Susreti u nastajanju* 2017. godine. Bitno je napomenuti kako je fotomontaža dio instalacije i da se ne gleda kao popratni sadržaj.

Položaji koje sam zauzimala na priloženim fotomontažama odgovaraju bojama i oblicima objekata. Šator najveće visine piramidalnog oblika obilježen tkaninom crvene boje predstavlja mjesto ljubavi i strasti. Stajaća poza koju sam zauzela unutar tog ljubavnog trokuta predstavlja konfuziju, kruti stav- napetost. Drugi šator obilježen zelenom predstavlja mir, prirodu u malom, djeluje promišljeno, gradi atmosferu popraćenu prigodnom opuštenom pozom. Treći šator nosi na sebi tkaninu žute boje, predstavljajući um, svjetlo i razum koji leži i odmara se.

Buduće fotomontaže mogu biti predstavljene kao dio instalacije kao što sam napravila na ovoj izložbi, mogu biti i popratni sadržaj instalacije, predstavljene kao serija fotografija koje stoje odvojeno od rada, a mogu stajati i kao samostalni rad bez instalacije odnosno šatora.

---

¹² Šuvaković, M.(2005.), *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky, Zagreb, 2005.

5. RAD MOJ KAMP U KONTEKSTU RECENTNIH UMJETNIČKIH ISTRAŽIVANJA

Mnogi umjetnici bavili su se temom šatora i prikazivali su ga na različite načine sa drugačijom porukom. Primjerice kao kontejner emocija, intimni ženski kutak, spomenik nekom događaju te kao dom izbjeglica i marginalaca. Svaki rad nam pruža uvid u razne društvene i osobne probleme. Iako su mnogi umjetnici uzimali objekt šatora kao kanalizator ideja to me nije spriječilo da i ja upotrijebim isti objekt, ali za drugačiju, vlastitu poruku.

Rad *Moj kamp* stavlja promatrača - posjetitelja u jednu od svakodnevnih situacija u kojima pojedinac pokušava pronaći svoj mirni kutak, ali taj mir uvijek remeti okolina pored koje se teško opustiti. Mjestimično zatvorena šatorska krila su stalni podsjetnik koliko je taj sklad teško postići. Privatnost i intima su ugroženi od strane društva koje često ulazi u naš privatni prostor bez obzira na to što nama to ne odgovara. Privatnost na internetu uskoro će postati utopija, pojavom društvenih mreža se s lakoćom prikupljaju i analiziraju podatci. Nije teško pratiti trag odakle se spajate na internet, koje stranice pretražujete, što radite. Sve što pretražujete se zapisuje, pamti i može se koristiti protiv vas se kada je to potrebno. Osobnost i privatnost su sve ugroženiji od strane internetskih tehnologija, mobilnih uređaja, nadzornih uređaja, kamera i medija općenito. Osim tehnoloških uređaja problem predstavlja i ljudska znatiželja za tuđe živote, društvo se često upliće u vašu privatnost i ono što smatramo intimnim. Rad *Moj kamp* predstavlja potrebu da se čovjek simbolički ogradi od problema suvremenog društva koje često nasilno ulazi u naše prostore. Koliko god se mi trudili 'ograditi' uvijek će negdje ostati rupa koju smo zaboravili zatvoriti. Šator koji je iz praktičnih razloga zatvoren, ovdje je otvoren s ciljem da prikaže krhkost osobnog prostora kojeg je postalo sve teže zaštititi. Elementi koje bi šator trebao imati su odbačeni i time mu je funkcija oduzeta. Krila šatora su najvećim dijelom odbačena u svrhu prikaza iluzije onoga što smo smatrali da nas štiti.

6. ZAKLJUČAK

Moj kamp propituje probleme intime i privatnosti suvremenog čovjeka i njegovog odnosa prema okolini. Privatnost kao osnovno ljudsko pravo trebala bi se podrazumjevati i odnositi na naše podatke u duhovnom, materijalnom, kulturalnom i intelektualnom smislu. Iako je to pravo osnova za ljudsko dostojanstvo, često se krši i time ponižava i vrijeđa čovjekova čast. *Moj kamp* želi ukazati na tu svakodnevnu neugodnost života u zajednici koja često nema mjeru niti osjećaj za tuđi osobni prostor. Rad u konačnici predstavlja čovjekovu potrebu da se ogradi i zaštiti od tih opasnosti. No, kao što sam već navela, koliko god se pojedinac trudio zaštititi svoju intimu uvijek će negdje ostati prostora da se u nju ulazi. Privatnost je danas ugrožena internetom, medijima, te ubrzanim razvojem tehnologije, no ona će uvijek biti ugrožena i zajednicom koja nas okružuje. Budući se to neminovno događa, čovjek se treba prilagoditi i pronaći svoj mir unutar zajednice. Tek tada *Moj kamp* kao konstruirani osobni prostor može postati i mjesto meditacije.

7. LITERATURA

- Goldstein, D.(1980.), Židovska mitologija, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1988.
- Davies,P.J.E.,Denny W.B.,Hofrichter,F.F.,Jacobs,J.,Roberts, A.M.,Simon,D.L.(2007.), Jansonova povijest umjetnosti,zapadna tradicija, Josip Stanek, Varaždin, 2008.
- Šuvaković, M.(2005.), Pojmovnik suvremene umjetnosti, Horetzky, Zagreb, 2005.
- Arnason, H.H.(2004.),Povijest moderne umjetnosti, Stanek, Varaždin, 2009.
- Michauld, Yves (2003.), Umjetnost u plinovitom stanju, Naklada Ljevak, 2004.
- mmsu.hr/lgs.axd?t=16&id=2303
- www.hrleksikon.info
- www.noviživot.net
- www.scribd.com
- <http://www.andreahasler.com>
- <http://www.theartstory.org/movement-installation-art.htm>

8. SAŽETAK

Moj kamp je kiparska instalacija koja se sastoji od tri objekta koji predstavljaju šatore. Konstrukcija je napravljena od jelovih letvica, dok se tkanine i patentni zatvarači apliciraju na letvice pomoću čička. Izgrađeni su u prirodnoj veličini, po mojoj mjeri. Sami objekti su montažni, kao i svi njihovi dijelovi te su time podložni promjeni. Ideja je da se u svakom prostoru gdje se rad izlaže ujedno i fotografira, tj. dokumentira, a same fotomontaže rade se za svaki novi prostor izlaganja. Podrazumijeva se da će karakter svake fotomontaže biti drugačiji te će on biti stavljen u drugi kontekst ovisno o situaciji i prostoru. Objekti-šatori predstavljaju personaliziran prostor, prostor intime koji je otvoren promatraču. Rad prikazuje fragilni svijet koji je definiran samo konstrukcijama od tankih letvica te je mjestimično prekriven tkaninom. Rad *Moj kamp* stavlja promatrača - posjetitelja u jednu od svakodnevnih situacija u kojima pojedinac pokušava pronaći svoj mirni kutak, ali taj mir uvijek remeti okolina pored koje se teško opustiti. Mjestimično zatvorena šatorska krila su stalni podsjetnik koliko je taj sklad teško postići. Privatnost i intima su ugroženi od strane medija i društva koje često ulazi u vaš privatni prostor bez obzira na to što vama to ne odgovara. Objekti-šatori stvaraju iluziju izoliranog mjesta u kojem je teško pronaći mir te poziva promatrača da postane sudionik te iskusi osjećaj kontemplacije kojem sam ja težila stvarajući taj rad.

Ključne riječi: instalacija, šator, fotomontaža, privatnost, društvo

installation, tent, photomontage, privacy, society

9. PRILOZI

Prilog 1: *Moj kamp*, Susreti u nastajanju, Galerija SC, Osijek, 2017.

Prilog 2: Maketa *Moj kamp*

Prilog 3: *Moj kamp*, Susreti u nastajanju, Galerija SC, Osijek, 2017.

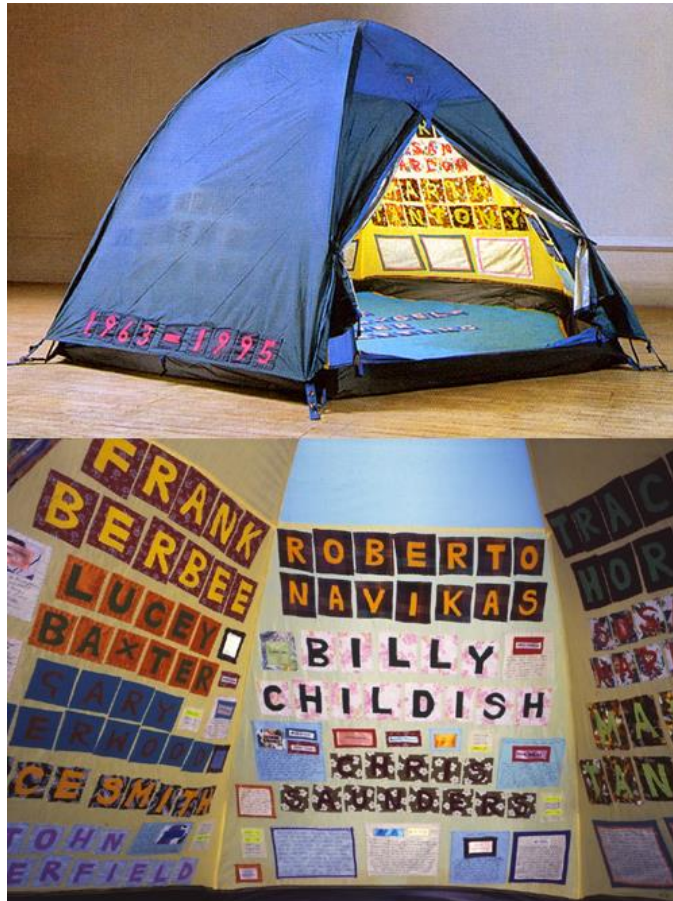
Prilog 4: *Moj kamp*, detalj

Prilog 5: *Moj kamp*, fotomontaža

Prilog 6: Andrea Hasler, *Embrace the base*, 2014.

Prilog 7: Tracy Emin, *Everyone I have ever slept with 1963.-1995,(1995.)*

Prilog 8: Nil Yalter, *Nomad's Tent*, 1973.

Prilog 9: Ana Sladetić, *Nevidljivi šator*, 2016.